

«El meu pare posava la besàvia com a exemple de dona valenta i decidida»

"Anaven a l'Argentina directament, el més freqüent, i abans d'arribar tiraven el passaport al mar, així es convertien en sense papers, igual que ara"

Vostè era psicòloga i exercia, però l'escriptura va aparèixer a la seva vida i... Va haver-hi un moment que vaig haver de fer un canvi, una mica forçada. Haviem d'anar a viure a Madrid per qüestions de feina del meu home i era tot un trasbals el que representava tancar el despatx després de tant esforç, perquè quan vaig començar érem les primeres promocions de psicòlegs, no hi havia llocs de feina, tot estava per fer i vam haver-ho d'inventar tot. Així que, quan la cosa ja tirava, pensar a tancar i marxar, era una mica dur. Però com vaig fer psicoanàlisi, un dia em devia il·luminar sant Freud i vaig veure-ho des d'un altre punt de vista: que no era culpa de ningú sinó que la vida m'oferia una oportunitat, que amb aquella feina podíem pagar la hipoteca i jo podia plegar, prendre'm un temps sabàtic i fer el que em vingués de gust, cosa que mai m'havia plantejat per què la manera com ens educaven no teníem aquesta llibertat, com ara que poden escollir-ho tot. Nosaltres fèiem el que tocava. I el que li venia de gust era... Escriure. Vaig estudiar català perquè no ens n'havien ensenyat i vaig escriure la novel·la El fil d'Ariadna. Un cop vaig veure que a la gent li agradava vaig pensar que volia fer això, que era el més maco del món. I a partir d'aquí vaig continuar. La tercera que va publicar va ser Màxima, una novel·la dedicada a la seva besàvia Màxima. Dividida en dues parts, la primera es desenvolupa a l'Escala on neix i la segona, a Cuba on es trasllada per casar-se. És un canvi de vida. Arriba allà i tot és diferent. Per això hi ha un canvi de ritme a la narració. Tot va més de pressa, tot és més trepidant, més intens. Jo crec que la va marcar molt el fet d'haver anat a Cuba. Aquest és un viatge que van fer molts escalencs i empordanesos, tot i que potser no tantes dones. Sí. Es veu que la gent del poble es reunia a casa d'algú i s'intercanviaven notícies. Alguna vegada s'ensenyaven les fotografies que, crec, en aquella època, encara eren fetes amb daguerreotip, una tècnica prèvia a la fotografia. Què hi ha de realitat i de ficció a Màxima i què la va dur a fer-la? La història l'he novel·lat, sobretot la part de Cuba, però m'he basat en totes les coses que sabia d'ella. Vaig escriure aquesta història perquè el meu pare va néixer pocs dies després que morís la seva àvia, per tant, no van ser coetanis i no la va conèixer, però ens explicava moltes coses d'ella. La seva vida la va transcendir i el meu pare ens la posava d'exemple de dona valenta i decidida. Quan vaig presentar la Màxima per primera vegada, ho va fer Montserrat Carulla i va ser molt maco i li estic molt agraïda. Una de les coses que va dir, al final, és que creia que aquest llibre era un llibre feminista. Jo no l'havia escrit amb voluntat de fer un pamflet o de reivindicar el feminisme, però vaig pensar que tenia tota la raó, perquè encara que la Màxima aquesta paraula no la coneixia, segurament, ella fa ús de totes les llibertats que té a l'abast. És a dir, viu de la manera més propera possible al feminisme, segons les seves possibilitats. I, per això, el meu pare ens deia que les dones havien de ser independents i que si depens d'algú sigui perquè tu vols, perquè tens un acord amb el teu marit o amb qui sigui, però no perquè no tinguis més remei. Ho tenia ben clar. Sí, un senyor que va néixer l'any 1906. I sobre la Màxima en parlava moltes vegades i ens va deixar moltes anècdotes, sobretot les de Cuba, que són reals, com ara que va pujar al Cobre, que era un poble de miners, perquè el meu besavi Diego hi tenia una mena de fonda o taverna. Imagina't el públic que hi devia haver que ella es va enfil·lar a dalt d'una cadira i va estripar el llibre de deutes, o sigui, el llibre de comptes. Resulta que la seva arribada es va endarrerir molt: pel camí hi va haver calma chicha i es va acabar la carn tot i que els havien promès que hi hauria bestiar perquè tinguessin carn fresca per menjar. Va ser una estafada, passaven fam, havien de menjar galeta, que era un pa sec que el picaven sobre la taula perquè caiguessin els cucs. A més, es marejava com una sopa. Mentrestant, ell, a Cuba, havia tingut febre groga. Així que quan es van veure, l'un a l'altre, van tenir una decepció. Quin panorama. Entre la febre groga i tot plegat, ell havia faltat al

negoci i molta gent no pagaven. Els apuntaven en un llibre, i després ja no hi anaven, perquè els feia vergonya o tenien por que els reclamessin els quartos. Total, un dia, que estava ple, la meva besàvia es va enfilar dalt d'una cadira i va estripar el llibre i va dir que per celebrar el casament del senyor Diego -perquè es deia així tot i que jo, a la novel·la, li vaig posar Salvador- a Can Oliveres, a partir d'ara, ningú deu res. A partir d'aleshores sempre estava ple. Una altra anècdota que surt al llibre és que treien un matxet, el posaven sobre el taulell, i deien: «Catalán ladrón si quieres cobrar sal a la calle». Llavors, el meu besavi treia un revòlver, i deia: «En la calle no, aquí mismo». I tothom pagava al comptat. Allò que sobta és que la Màxima es casa amb el seu oncle. Potser era habitual en aquells temps. Això ho vaig veure quan buscava el certificat de matrimoni, que no trobava. Vaig anar al Bisbat i vaig veure les dispenses papals. Moltes eren perquè la noia no trobaria candidat. Entre altres coses, perquè no hi havia massa homes. Hi havia tantes guerres que els cridaven per fer el soldat i s'estaven tres anys a la guerra o alguns emigraven per pobresa, altres justament per no anar a la guerra. Això ho vaig descobrir quan buscava documentació. Anaven a l'Argentina directament, el més freqüent, i abans d'arribar tiraven el passaport al mar, així es convertien en sense papers, igual que ara. Si es deia Pepito Rodríguez, a partir d'aleshores passava a ser Juan Jiménez. Quin període històric tan convuls. El més important era sobreviure. Sí, arribaven a Buenos Aires i allà s'enrolaven, molts cops, en un altre vaixell, com a mariners, sense papers. Els fitxaven per quatre rals i pujaven cap al Brasil o a Salvador de Bahia. Normalment, els catalans sobretot anaven a les Antilles, sobretot a Cuba. La Màxima va aprendre a llegir d'amagat del pare. Era una cosa que sabíem que era veritat i el fet que li agradés llegir m'ho he inventat, però sí que sé que hi havia llibres a casa seva. No sé si abans, però quan va tornar de Cuba hi havia molts llibres. A més, la Màxima va aprendre a llegir a casa d'un veí que havia sigut mariner, però no sé si era capità de vaixell o no ho sé. A la novel·la li vaig posar Galzeran perquè era el cognom real de la seva mare. La Màxima es deia Oliveres Galzeran.

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2026/07/13/meu-pare-posava-besavia-com-132345599.html>